

Svenska Föreningen för
Klinisk Hypnos
Att: Susanna Carolusson
Erik Dahlbergsgatan 9

411 26 GÖTEBORG

Utvärderingsavdelningen
Irène Häggström
BESLUT

2004-04-06
Reg.nr 641 4694-03

Uppföljning av examensrätt för psykoterapeutexamen vid Svenska Föreningen för Klinisk Hypnos

Högskoleverket finner anledning att ifrågasätta examensrätten för psykoterapeutexamen vid Svenska Föreningen för Klinisk Hypnos.

Bakgrund

Svenska Föreningen för Klinisk Hypnos har på anmodan av Högskoleverket inkommit med underlag för uppföljning av den examensrätt, som föreningen erhöll genom regeringsbeslut 2002-05-16. Högskoleverket har vid två tidigare tillfällen bedömt utbildningen vid Svenska Föreningen för Klinisk Hypnos (tidigare Svenska Föreningen för Klinisk och Experimentell Hypnos). Högskoleverket tillstyrkte ansökan vid andra bedömningstillfället.

För att biträda Högskoleverket med uppföljningen har en bedömargrupp bestående av följande personer anlitats: Professor Marianne Cederblad, Stockholm, professor Siv Boalt Boëthius, Stockholm, divisionschef Olav Bengtsson, Barn- och ungdomspsykiatri i Stockholm samt docent Bo Sigrell, Stockholm. Marianne Cederblad har varit ordförande i gruppen fram till och med december 2003, därefter har Siv Boalt Boëthius varit gruppens ordförande. Marianne Cederblad har deltagit i arbetet på distans.

Utbildningsanordnaren har inför uppföljningen ombetts att särskilt redogöra för gällande utbildningsplan och gällande kursplaner med litteraturlistor, lärarsituation innefattande bl.a. lärarkompetens, anställningsform och omfattning av anställningen, examinationsförfarandet, behörighet och urval av studenter vid senaste antagningen samt hur studentmedverkan tillgodoses.

Uppföljningen har genomförts utifrån insänt material och platsbesök vid utbildningen i Stockholm respektive Göteborg, där bedömargruppen har träffat kursledning, lärare och studenter.

Bedömning

Bedömargruppen anser att utbildningen brister i högskolemässighet, särskilt då det gäller ledning och organisation, antagningsförfarandet med många dispenser, tillgång på kvalificerade lärare, utbildningens uppläggning och innehåll samt studentmedverkan. Bedömargruppen anser således att den psykoterapeut-

utbildning som ges av Svenska Föreningen för Klinisk Hypnos inte uppfyller kraven för examensrätt.

Beslut

Högskoleverket instämmer i bedömargruppens yttrande och finner därmed anledning att ifrågasätta examensrätten för psykoterapeutexamen vid Svenska Föreningen för Klinisk Hypnos. Högskoleverket konstaterar att tillräckliga förutsättningar för att utfärda psykoterapeutexamen saknas och anmodar därför utbildningsanordnaren att avhjälpa dessa brister inom ett års tid.

Högskoleverket anser att förutsättningarna för att ge psykoterapeutexamen har förändrats och att utbildningen inte uppfyller kraven på högskolemässighet. Det gäller framför allt brister i ledning och organisation, behörighet och antagning, lärarkompetens, utbildningens uppläggning och innehåll samt studentmedverkan.

I övrigt hänvisas till bedömargruppens yttrande som utgjort underlag för Högskoleverkets beslut. Svenska Föreningen för Klinisk Hypnos anmodas att inom ett år (senast den 6 april 2005) inkomma med en redogörelse för vilka åtgärder som vidtagits angående bristerna. Därefter kommer Högskoleverket att ta ställning till om det finns skäl att göra en framställning till regeringen om återkallande av examensrätten.

Beslut att avge detta yttrande har fattats av tf verkschef Lennart Ståhle efter föredragning av utredare Iréne Häggström i närvaro av avdelningschef Ragnhild Nitzler.

Lennart Ståhle

Iréne Häggström

Kopia till:

Utbildningsdepartementet

Bedömargruppen

HÖGSKOLEVERKET

BESLUT

2004-04-06

Sid 3

Yttrande över uppföljning av examensrätt
för psykoterapeutexamen vid Svenska
föreningen för Klinisk Hypnos

Innehållsförteckning

<u>Innehållsförteckning</u>	<u>3</u>
<u>Missiv</u>	<u>4</u>
<u>Yttrande över uppföljning av examensrätt för psykoterapeutexamen vid Svenska föreningen för Klinisk Hypnos</u>	<u>5</u>
<u>Sammanfattning</u>	<u>5</u>
<u>Ledning och organisation</u>	<u>6</u>
<u>Behörighet och antagning</u>	<u>6</u>
<u>Utbildningens organisation, omfattning och inriktning</u>	<u>7</u>
<u>Lärarkompetens och kompetensutveckling</u>	<u>8</u>
<u>Studentmedverkan</u>	<u>8</u>
<u>Bedömning av utbildningens högskolemässighet</u>	<u>9</u>
<u>Slutsatser</u>	<u>10</u>

Missiv

Till
Universitetskanslern
Högskoleverket

Högskoleverket har genomfört uppföljning av Svenska föreningen för Klinisk Hypnos' rätt att utfärda psykoterapeutexamen.

För att biträda Högskoleverket med uppföljningen har en bedömaregrupp bestående av följande personer anlitats:

Professor Marianne Cederblad, Stockholm, professor Siv Boalt Boëthius, Stockholm, Olav Bengtsson, divisionschef för Barn- och ungdomspsykiatri i Stockholm samt docent Bo Sigrell, Stockholm. Marianne Cederblad har varit ordförande i gruppen fram till och med december, därefter har Siv Boalt Boëthius varit gruppens ordförande. Marianne Cederblad har under 2004 deltagit i arbetet på distans.

Projektansvarig från Högskoleverket har varit Iréne Häggström.

Begärt underlag har granskats av bedömaregruppen som också genomfört platsbesök såväl vid utbildningen i Stockholm som i Göteborg.

Bedömaregruppen överlämnar härmed sitt yttrande.

Stockholm i mars 2004

För sakkunniggruppen:

Siv Boalt Boëthius

Marianne Cederblad

Olav Bengtsson

Bo Sigrell

Yttrande över uppföljning av examensrätt för psykoterapeutexamen vid Svenska föreningen för Klinisk Hypnos

Sammanfattning

Svenska Föreningen för Klinisk Hypnos har på anmodan av Högskoleverket inkommit med underlag för uppföljning av den examensrätt som föreningen erhöll genom regeringsbeslut 2002-05-16.

Högskoleverket har vid två tidigare tillfällen bedömt utbildningen vid Svenska Föreningen för Klinisk Hypnos (tidigare Svenska Föreningen för Klinisk och Experimentell Hypnos). Vid första provningstillfället föreslog bedömaregruppen avslag på ansökan medan den vid det andra provningstillfället föreslog bifall till ansökan utifrån de förutsättningar som skapats genom stora förändringar av utbildningen. Högskoleverket ansåg att det var viktigt att följa upp effekten av de genomförda förändringarna efter två år. För att genomföra uppföljningen har Högskoleverket anlitat samma bedömaregrupp som tidigare granskat utbildningen.

Utbildningsanordnaren har inför uppföljningen ombetts att särskilt redogöra för gällande utbildningsplan och gällande kursplaner med litteraturlistor, lärarsituation innefattande bl.a. lärarkompetens, anställningsform och omfattning av anställningen, examinationsförfarandet, behörighet och urval av studenter vid senaste antagningen samt hur studentmedverkan tillgodoses.

Uppföljningen har genomförts utifrån insänt material och platsbesök vid utbildningen i Stockholm respektive Göteborg, där bedömaregruppen har träffat kursledning, lärare och studenter.

Bedömaregruppen anser att utbildningen brister i högskolemässighet, särskilt då det gäller ledning och organisation, tillgång på kvalificerade lärare – framför allt vid utbildningen i Stockholm – antagningsförfarandet med många dispenser samt studentmedverkan. Bedömaregruppen anser således att den psykoterapeututbildning som ges av Svenska Föreningen för Klinisk Hypnos inte uppfyller kraven för examensrätt.

Ledning och organisation

Enligt dokumentationen ligger ansvar för kursplanering och examination på en gemensam kursledning, som består av utbildningsansvarig samt examinator och uppsatsexaminator. Platsbesöken ger dock en annan bild. Graden av ansvarsfördelning då det gäller utbildningens planering och genomförande är låg. En av de två examinatorerna medverkar i huvudsak som gästföreläsare vid något eller några tillfällen per år. Utbildningen styrs av en person, den utbildningsansvariga och detta medför att den övriga kursledningen är otillräckligt insatt i utbildningens uppläggning och vad som händer på utbildningen. De två examinatorerna förlitar sig på rapportering, cirka en gång i månaden via mail, från den utbildningsansvariga, som har det reella ansvaret för alla frågor som rör utbildningen.

Behörighet och antagning

Antagning till utbildningen sker på basis av skriftlig dokumentation samt intervjuer. Till pågående utbildning som startade hösten 2002 antogs elva studenter i Stockholm och tolv i Göteborg. För närvarande finns nio studenter i Stockholm och elva i Göteborg. Vid antagningen utfärdades flera dispenser från de egna uppställda kraven, vilket medförde att både den teoretiska kunskapsnivån och den praktiska erfarenheten hos dem som antogs var lägre än den gängse. Detta gäller både för utbildningen i Göteborg och i Stockholm. Flera antagna har också fått dispens för kravet om arbetsgivarintyg om psykoterapeutiska arbetsuppgifter under utbildningstiden. Enligt utbildningsansvarig är detta dock ett absolut krav, när de väl börjar utbildningen. Intervjuerna genomförs av endast en lärare. Beslut om dispens fattas av utbildningsansvarig efter samråd med den lärare som intervjuat den sökande. De övriga i ledningen informeras om besluten.

Bedömargruppen uppfattar att dispenser medgivits alltför generöst och byggt på otillräcklig bedömning. Intervjuförfarandet med endast en lärare som intervjuar och med utbildningsansvarig som fattar beslut är otillfredsställande, framför allt då det gäller de sökandes rättsäkerhet. Många dispenser från antagningskraven innebär också stora olikheter i studenternas förkunskaper, vilket kan medföra svårigheter att lägga utbildningen på rätt nivå.

Bedömargruppen uppfattar det som mycket oklart hur stor andel psykoterapeutiska uppgifter en del av studenterna har i sina dagliga arbeten. Flera av studenterna har dessutom endast haft ett fåtal patienter tidigare.

Utbildningens organisation, omfattning och inriktning

Den kvantitativa omfattningen av antalet lärarledda timmar motsvarar enligt utbildnings- och kursplanerna det krav som tidigare angivits. Undervisningen har tidigare till stora delar byggt på studenternas självverksamhet med viss uppsikt av lärarna. Nuvarande uppläggning av undervisningen sker i huvudsak i form av seminarier med genomgång och diskussion av litteratur, omväxlande med praktiska övningar med inriktning på hypnos. Den del av teoriundervisningen då inläst litteratur diskuteras och protokollförs bygger på indelning i två grupper, vilket innebär att läraren delar sin tid mellan dessa två grupper och är närvarande endast under delar av teorilektionerna. Bedömargruppen får intrycket att studenterna under dessa pass i stor utsträckning är sina egna lärare.

Bedömargruppen anser att den teoretiska delen av utbildningen är alltför svag. Systemet med lärare som pendlar mellan grupperna då redovisning av inläst litteratur sker i diskussionsform, går ej att hänföra varken till lärarledd undervisning, PBL-baserad undervisning eller någon annan högskolemässig undervisningsform. Bedömargruppen anser vidare att utbildningsansvariga ej klargjort på vilken nivå utbildningen skall ligga. Den teoretiska grunden som anges vara psykodynamisk är svag och tillgodoses huvudsakligen genom handledningen. Integration mellan psykodynamisk teori och hypnos är svår att upptäcka. Det förefaller mer som två parallella spår som inte blir integrerade. Bedömargruppen ställer sig frågan varför utbildningen inte fokuserar på att vara antingen en psykodynamisk psykoterapeututbildning eller en påbyggnadsutbildning med inriktning mot hypnos för redan legitimerade terapeuter.

Examination

Examination sker dels genom analys och diskussion av grupprotokoll, som förts under litteratordiskussionen med utsedd ordförande och sekreterare, dels genom gemensam muntlig examination av de teoretiska avsnitten. Respektive lärare är genom delegation av examinator ansvarig för examination av dessa avsnitt. Dessutom genomförs varje termin individuell skriftlig examination på eget valt arbete. För detta har utbildningsansvarig examinationsansvar. Vid samtal med kursledningen framkom att examinator planerar att genomföra muntlig individuell examination i slutet av utbildningen.

Planerna för examensarbetets genomförande förefaller väl genomtänkta, men något examensarbete har ännu inte utförts under denna utbildningsomgång varför det kan vara svårt att säga hur det kommer att fungera.

Kursledningen har haft svårt att klarlägga strukturen både då det gäller undervisning och examination. Examinationen kan förefalla kvantitativt omfattande men bedömargruppen anser att den ej uppfyller de kvalitetskrav som kan ställas på högskoleutbildning. Bedömargruppen är bland annat

kritisk till grupprotokoll som underlag för examination. Det är otillräckligt för att bedöma hur varje student har tagit till sig den teoretiska kunskapen. Kriterierna för vad som krävs för godkänd teorikurs är mycket vaga.

Lärarkompetens och kompetensutveckling

Antalet lärare har minskat från totalt nio vid föregående prövning till nuvarande sex. Lärarsituationen har därmed blivit svår, framför allt i Stockholm där flera erfarna lärare slutat och ersatts av mindre erfarna, som relativt nyligen själva slutfört sin utbildning vid samma utbildningsinstitution. De två lärare som nu är ansvariga för utbildningen i Stockholm medverkar var och en i tre månaders intervaller.

I Göteborg finns fler lärare som kan bilda ett lärarkollegium.

Lärarna i Göteborg respektive Stockholm träffas en gång per termin tillsammans med utbildningsansvarig och uppsatsexaminator. Även lärare och handledare träffas en gång per termin. Lärarna i Stockholm och Göteborg har träffats två gånger under den utbildningsomgång som nu pågår.

Åtgärder pågår från utbildningsansvarig för att förbättra lärarsituationen i Stockholm.

Lärarnas kompetensutveckling utgörs av att de inbjuds till seminarier med gästföreläsare cirka en gång per termin. För övrigt ansvarar och bekostar varje lärare sin egen kompetensutveckling.

Enligt bedömargruppens uppfattning förefaller lärarsituationen för Göteborgsutbildningen relativt stabil med erfarna lärare, medan lärarsituationen i Stockholm är svag och dessutom sårbar. Bedömargruppen anser att lärarna i Stockholm inte har tillräcklig erfarenhet för att undervisa på den nivå som krävs för en påbyggnads- utbildning. Vid mötet med studenterna framkom också kritik mot Stockholmslärarnas bristande förmåga att integrera teori och klinisk praktik. Utbildningen i Stockholm saknar således en av de viktigaste förutsättningarna för att bedriva psykoterapeututbildning. Utbildningen vilar i hög grad på studenternas egen förmåga att inhämta erforderliga kunskaper.

Studentmedverkan

En representant från Göteborgsutbildningen har en plats i styrelsen men deltar enbart då utbildningsfrågor står på dagordningen. Studenter deltar inte i några andra organ där utbildningen diskuteras och planeras. För studenterna är kursledningen lika med en person, det vill säga den

utbildningsansvariga, som kommer till Stockholm cirka en gång per termin. Övriga lärare vänder de sig inte till, även om det teoretiskt sett vore möjligt.

Intrycket från respektive platsbesök är att möjligheterna för studenterna att påverka sin utbildning är bättre i Göteborg än i Stockholm. Studenterna i Göteborg var också mer nöjda med sin utbildning. Vad gäller synpunkter på utbildningens uppläggning och kvalitet har studenterna i Stockholm svårt att få gehör för sina synpunkter. Det saknas också organisatoriska förutsättningar för en konstruktiv dialog om utbildningen.

I Högskolelagen och i de kvalitetskriterier som används vid utvärderingar och examensrättsprövningar anges tydligt att studenterna skall ha rätt att utöva inflytande över utbildningen. Enligt Högskolelagen skall vidare "Högskolorna verka för att studenterna tar en aktiv del i arbetet med att vidareutveckla utbildningen. Detta krav uppfylls inte vid den utbildning som ges vid Svenska Föreningen för Klinisk Hypnos.

Bedömning av utbildningens högskolemässighet

Högskolemässigheten utgörs av samtliga kvalitetskriterier tillsammans. Vid uppföljningen av den utbildning som ges av Svenska Föreningen för Klinisk Hypnos kan bedömaregruppen konstatera att de förändringar som vid förra ansökningstillfället låg till grund för bedömaregruppens ställningstagande inte fått genomslag i utbildningen. Nuvarande utbildning brister i flera av de kvalitetskriterier som bedömaregruppen fastlagt vid tidigare prövningar. (Psykoterapeutexamen, Examensrättsprövning för tio enskilda utbildningsanordnare. Högskoleverkets rapport 1999:9R) Bedömaregruppen vill särskilt belysa följande punkter:

Ledning och organisation:

Utökningen av utbildningens ledning har inte medfört några reella förändringar. Planering och ansvar för utbildningen vilar fortfarande till mycket stor del på en enda person.

Behörighet och antagning

Många dispenser medför alltför låg kunskapsnivå hos dem som antas och därmed möjlighet att bedriva en avancerad utbildning.

Lärarkompetens

Tillgången på medverkan av kvalificerade lärare vid utbildningen i Stockholm är mycket svag.

Utbildningens uppläggning och innehåll

Det teoretiska innehållet i utbildningen, som vilar på psykodynamisk grund, är svagt och tillgodoses huvudsakligen genom handledningen. Utbildningen uppvisar brister både då det gäller det pedagogiska genomförandet och

examinationen. Integration mellan psykodynamisk teori och hypnos är svår att upptäcka.

Studentmedverkan

Det formella studentinflytandet är svagt. En student representerar båda studentgrupperna (Göteborg och Stockholm) och deltar i föreningens styrelsesammanträden då utbildningsfrågor står på dagordningen. Någon annan organiserad form av studentmedverkan finns ej. De informella vägarna till studentmedverkan är mycket oklara.

Slutsatser

Bedömargruppen konstaterar att förutsättningarna för att ge psykoterapeutexamen har förändrats. De planerade förändringarna har inte genomförts fullt ut.

Bedömargruppen anser således att den psykoterapeututbildning som ges av Svenska Föreningen för Klinisk Hypnos inte uppfyller kraven för examensrätt.